

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lipca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku T. Kancelaria Prawnicza Spółki komandytowej
przy uczestnictwie C. R. K.

o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 lipca 2012 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego - Sądu Gospodarczego

z dnia 30 czerwca 2011 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie w części oddalającej
apelację uczestnika postępowania oraz rozstrzygającej
o kosztach procesu i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 18 stycznia 2011 r. orzekł o pozbawieniu uczestnika postępowania C. R. K. prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika na okres 4 lat. Ustalił, że uczestnik postępowania we wrześniu 2007 r. został powołany w skład zarządu B. sp. z o.o., która od grudnia 2007 zaprzestała regulowania należności na rzecz wnioskodawcy. Wnioskodawca 10 lutego 2009 r. złożył wniosek o ogłoszenie upadłości spółki B. Dłużnik przyłączył się do tego wniosku. Wniosek o ogłoszenie jego upadłości został oddalony w kwietniu 2009 r. z uwagi na brak środków na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego. Uczestnik postępowania jest także członkiem zarządu O. Developments sp. z o.o. Wnioskodawca złożył wniosek o ogłoszenie upadłości także tej spółki. Wniosek ten został oddalony w maju 2009 r. także z uwagi na brak środków na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego. W przypadku obu spółek podstawy do ogłoszenia upadłości wystąpiły w pierwszej połowie 2008 r. Wnioski o ogłoszenie upadłości zostały zgłoszone dopiero przez wnioskodawcę będącego ich wierzycielem. Wobec niezachowania przez uczestnika postępowania terminu do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości wniosek o orzeczenie wobec niego zakazu prowadzenia działalności gospodarczej i pełnienia funkcji wskazanych w art. 373 prawa upadłościowego i naprawczego (p.u.n.) był uzasadniony. Przyjmując, że uchybienie uczestnika postępowania nie miało charakteru umyślnego, Sąd Rejonowy orzekł o tym zakazie na okres 4 lat. Po rozpoznaniu apelacji uczestnika postępowania Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia obniżył okres, na który orzeczono zakaz do 3 lat. Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego oraz jego ocenę prawną. Uznał, że jedynie wobec faktu rozpoznawania sprawy przez Sąd Rejonowy po raz drugi i konieczności uwzględnienia treści art. 384 k.p.c. w sytuacji, gdy przy poprzednim rozpoznaniu sprawy zakaz orzeczono na okres 3 lat, zachodziła podstawa do częściowego uwzględnienia apelacji.

Skarga kasacyjna uczestnika postępowania została oparta na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c. Zarzucono w niej naruszenie art. 373 ust. 1 i ust 2 p.u.n., art. 6 k.c., art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 376 ust. 1 p.u.n.,

art. 235 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 376 ust. 1 p.u.n. W oparciu o te zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty podniesione w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania były uzasadnione. Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne i ocenę dowodów, których dokonał Sąd pierwszej instancji, mimo że sąd ten przeprowadził dowód „z akt postępowania upadłościowego”. W skardze kasacyjnej zasadnie podniesiono, że uzasadnia to zarzut naruszenia art. 235 § 1 k.p.c. Wykładnia przepisów regulujących postępowanie dowodowe nakazuje przyjąć, że możliwe jest dopuszczenie jedynie dowodów w postaci dokumentów znajdujących się w aktach innego postępowania sądowego. Uwzględnienie takich dokumentów jako dowodów w sprawie, bez ich wcześniejszego wskazania i dopuszczenia w tym charakterze, narusza ogólne reguły postępowania dowodowego opierające się o zasady bezpośredniości, jawności, równości i kontrydiktoryjności tego postępowania. Powyższe uchybienie miało zaś istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, gdyż w oparciu o dowody „z akt postępowań upadłościowych” zostało poczynione ustalenie o niedochowaniu przez uczestnika postępowania terminu do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółek, w których pełnił funkcję zarządcy.

Drugi z zarzutów zawartych w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania pozostaje w związku z zarzutem błędnej wykładni art. 373 p.u.n. W myśl tego przepisu, orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej lub pełnienia wskazanych w nim funkcji uzależnione jest od dwóch przesłanek; niedochowania terminu do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz winy w niezachowaniu tego terminu. Tymczasem Sądy obu instancji w istocie ograniczyły się do stwierdzenia, że uchybienie przez uczestnika postępowania terminowi do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości świadczy o jego zawinionym działaniu. Skarżący podniósł zasadnie, że tego rodzaju ocena jest nieuzasadniona w sytuacji, gdy w art. 373 p.u.n. nie ustanowiono domniemania winy w przypadku stwierdzenia niezachowania terminu do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Ocena istnienia winy po stronie uczestnika postępowania wymagała zatem oceny dopuszczonych w sprawie dowodów pod tym kątem i stwierdzenia na czym polegała wina uczestnika postępowania. Na gruncie art. 373 p.u.n. istotny jest także stopień winy. Ma on niewątpliwie znaczenie dla orzekania co do okresu obowiązywania zakazu, o którym mowa w art. 373 p.u.n., a w judykaturze prezentowane jest również stanowisko, że nieznaczny stopień winy może uzasadniać oddalenie wniosku o orzeczenie zakazu. W tym kontekście wykładnia art. 373 p.u.n., której dokonał Sąd Okręgowy była błędna. W następstwie błędnej wykładni art. 373 p.u.n. Sąd Okręgowy bezzasadnie zaaprobował zarówno oddalenie wniosków dowodowych uczestnika postępowania przez Sąd Rejonowy, jak i ponownie oddalił te wnioski w postępowaniu apelacyjnym. Zmierzały one zarówno do wykazania terminu, w którym należało złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości, a ich przeprowadzeniu w tym zakresie nie sprzeciwiały się dowody znajdujące się w aktach postępowania upadłościowego, jak i braku winy po stronie uczestnika postępowania nie tylko w doprowadzeniu do upadłości spółek, jak przyjął Sąd Okręgowy, ale także braku winy w niedochowaniu terminu do złożenia wniosku o ogłoszenie ich upadłości. Przeprowadzenie tych dowodów miało zatem istotne znaczenie dla sposobu rozstrzygnięcia sprawy. Z tego względu zarzut naruszenia art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. był uzasadniony.

Z tych względów skarga kasacyjna podlegała uwzględnieniu i zaskarżone nią postanowienie zostało uchylone na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.